

MARIA HADÎRCĂ - MODEL DE CONȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ PEDAGOGICĂ

Acest medalion este o *invitație* oportună și necesară la meditații și analize atente, profunde asupra unei povești de viață și, mai ales, a unei moșteniri intelectuale, ale căror valoare și rost trebuie să fie încă descoperite și înțelese. Întrucât în istoria oricărei sfere de activitate umană au existat figuri distincte care au contribuit la transformări de substanță și au trasat direcții, ar trebui să cunoaștem care sunt cu adevărat personalitățile distinse ale domeniului nostru. Una dintre ele, care s-a impus ca un om de merit și de onoare, o aristocrată prin cultură, cunoaștere, competențe și abilități desăvârșite este distinsa doamnă **Maria Hadîrcă**, doctor în pedagogie, conferențiar cercetător, mentor, îndrumător, model de înaltă conștiință intelectuală, cultură pedagogică și lingvistică.

Doamna Maria Hadîrcă este o personalitate foarte complexă, al cărei nume *bun* a devenit mai de preț decât orice bun pe care și l-ar fi putut însuși cineva într-o viață de om. Își merită pe deplin respectul deosebit al colegilor, pacea și bucuria împlinirii profesionale, dar și personale, căci a putut să se impună ca o prezență de spirit în toate împrejurările existenței noastre surprinzătoare. Este un model de atitudine inteligentă, de eleganță lingvistică, de concentrare intelectuală, de bun simț, de stil și rafinement în acțiuni, comportament, mișcări, vestimentație. Ea este ascultată. Ea este căutată, în ea te poți încrede și opiniile ei sunt de mare preț pentru toți acei care o cunosc. Pentru că ea este subtilă, principală, curajoasă, atentă. Nu face compromisuri care să o compromită, nu se pierde în lucruri superficiale, este mereu axată pe problemele esențiale ale educației, prevăzătoare, la datorie. Trebuie să fii norocos să o fi întâlnit, iar în momentul în care o cunoști cu adevărat te temi să o pierzi.

Ziua în care a venit pe lume doamna Maria Hadîrcă - 14 octombrie (are semnificația acoperământului și a ocrotirii divine) este una atât de frumoasă și de mare însemnătate spirituală pentru neamul din care avea să facă parte, încât a ales să-i slujească într-un domeniu de cea mai mare importanță pentru semenii lor: *educația* lor. În familia în care a crescut erau șapte copii harnici și cuminiți, care, crescându-se unul pe altul, au putut reuși cu toții în viață.

Maria, fiind una dintre surorile mai mari, responsabilă și atentă, și-a asumat grija față de cei mai mici. Se spune, de asemenea, că în satul Crăsnășești (r-nul Telenești)

în care s-a născut, există un stejar-minune cu șapte coroane și șapte tulpini având o singură inimă-rădăcină. Poate aceste fenomene surprinzătoare, cu valoare de simbol, explică *fenomenul Maria Hadîrcă*, femeia puternică, virtuoasă și harnică, despre care se spune că „prețul ei întrece mărgeanul”. Înalta ei capacitate de efort, dinamismul, voința puternică, loialitatea, acuratețea, entuziasmul, pluridimensionalitatea preocupărilor, aspirațiilor sunt demne de urmat într-o epocă a snobismului, a incertitudinilor și a efemerității lucrurilor.

Trebuie să subliniem că domnia sa, după absolvirea facultății de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1975), acumulează o experiență profesională destul de prodigioasă, ocupând diverse funcții: de la profesor școlar de limba și literatura română (1975-1982), metodist la Ministerul Învățământului al Republicii Moldova (1983-1990), inspector școlar la Direcția Generală a Învățământului din mun. Chișinău (1990-1995), până la specialist principal în cadrul Ministerului Educației și Științei al Republicii Moldova (1995-1999), după care alege să activeze în domeniul editorial, dar tot legat de învățământ, în calitate de redactor-șef al Departamentului Educație, Editura Litera (1999-2002). Toate aceste trepte ale ascensiunii sale profesionale aveau să aibă o importanță deosebită și un impact special pentru activitatea ulterioară din cadrul Institutului de Științe ale Educației, ea fiind persoana care cunoștea din propria experiență cum funcționează pe viu sistemul educațional, de la rădăcini până în vârful birocratizate.

Începând cu anul 2002, Institutul de Științe ale Educației o are pe doamna Maria Hadîrcă printre

colaboratorii săi, mai întâi în calitate de lector superior la catedra Educație Lingvistică și Literară, apoi – de cercetător științific în pedagogie. Și foarte curând, în 2006, va obține deja gradul științific de doctor în pedagogie la specialitatea 13.00.01 – Pedagogie generală cu tema *Conceptualizarea evaluării competențelor literare și comunicative ale elevilor*. Din 2010, deține și titlul științifico-didactic de conferențiar cercetător în pedagogie (prin concurs), iar apoi este abilitată cu dreptul de conducător de doctorat (2014, 2018).

În Institutul de Științe ale Educației doamna Maria Hadîrcă își continuă ascensiunea de carieră printr-o muncă asiduă în calitate de cercetător științific în *Laboratorul Evaloare* (2003-2007), apoi ca șef al sectorului *Teoria Educației* (2008-2014), șef al sectorului *Limbă și Comunicare* (2015-2019). Din anul 2020, este cercetător științific coordonator în sectorul *Calitatea Educației*. În această funcție de ultimă oră ea continuă să fie unul dintre cei mai valoroși și activi cercetători. Aici, în institut, este locul unde convingerile, ideile, viziunile sale au putut să-și atingă desăvârșirea, materializându-se în zeci și zeci de publicații: monografii și capitole în monografii, manuale școlare, ghiduri metodologice, studii de analiză și sinteză, teze ale forurilor științifice naționale și internaționale.

Cunoscând subtilitățile a ceea ce se desfășoară efectiv în școli, în inspecțiile școlare și în minister, ea poate ca nimeni altul să înțeleagă clar ce simt și ce gândesc elevii, profesorii, ce pot ei realiza în condițiile existente și ce așteptări ar avea școala de la instanțele superioare. Astfel, grație abilităților sale excepționale de cercetător științific riguros și pasionat, de analiză științifică scrupuloasă, se angajează într-o examinare atentă, din toate punctele de vedere, a problemelor existente din sistemul educațional, căutând soluții și deschizând largi perspective dezvoltării și modernizării domeniului. În acești ani, doamna Maria Hadîrcă conceptualizează și coordonează proiecte instituționale de cercetare științifică, care au vizat chestiuni de cea mai mare actualitate pentru sistemul educațional din Moldova: *Educația pentru schimbare din perspectivă axiologică* (2007-2011), *Proiectarea și realizarea evaluării autentice în învățământul secundar general* (2008 – 2011), *Paradigme, metode și tehnici de educație integrală în învățământul general* (2012-2015), *Strategii pedagogice ale formării vorbitorului cult de limba română din perspectiva educației europene pentru limbi* (2015-2019). După cum vedem, o perioadă a coordonat două proiecte! Și în această perioadă (2008 – 2011), cu multă competență și seriozitate,

doamna a reușit să le scoată în capăt cu brio, rezultatele fiind unele dintre cele mai solide.

Doamna M. Hadîrcă a adunat rezultatele de cercetare științifică ale echipelor de creație din proiectele pe care le-a coordonat cu inteligență în lucrări originale și unice, dându-le titluri elocvente și semnificative. A creat studii monografice savante, dar și pragmatice, îngrijite lingvistic și fundamentate din punct de vedere științific: *Proiectarea și realizarea evaluării autentice. Cadru conceptual și metodologic* (2010), *Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare* (2011), *Formarea personalității elevului în perspectiva educației integrale* (2013), *Educația integrală. Fundamentări teoretice și aplicative* (2015), *Cadrul de referință privind formarea vorbitorului cult de limba română* (2017), *Strategii pedagogice de formare a vorbitorului cult de limba română* (2018).

Monografia colectivă *Proiectarea și realizarea evaluării autentice. Cadru conceptual și metodologic* (elaborată în cadrul proiectului *Proiectarea și realizarea evaluării autentice în învățământul secundar general*) constituie o cercetare a procesului de evaluare didactică realizată în spiritul pedagogiei competențelor, o preocupare pentru o evaluare autentică a rezultatelor școlare, axată pe implementarea metodelor diverse, alternative, interactive de evaluare, pe cerințe, principii noi și moderne privind proiectarea și realizarea evaluării autentice.

Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare (2011) se axează pe sistematizarea și sintetizarea unor cercetări în domeniul axiologiei educației. Este vorba despre abordarea epistemică a educației axiologice, de valorile axiologiei moderne, de educația permanentă ca factor al schimbării, conținutul lucrării oferind suporturi necesare consolidării unității epistemice, teoretice și praxiologice a educației din această perspectivă anume.

În *Formarea personalității elevului în perspectiva educației integrale* sunt prezentate noi concepte educaționale care au determinat schimbarea de paradigmă în proiectarea și realizarea educației integrale, subliniindu-se importanța educației morale ca o dimensiune extrem de profundă și extinsă a activității de formare/dezvoltare a personalității întregre. Tot aici este scos în prim-plan rolul școlii și al familiei în formarea unei conștiințe morale și sunt prezentate diverse strategii educaționale de formare a comportamentului moral. De o tratare aparte se bucură problema formării și cultivării prin educație a atitudinilor elevilor, deoarece anume valorile și atitudinile dau coerență și consistență personalității umane. Cartea pune la îndemâna profesori-

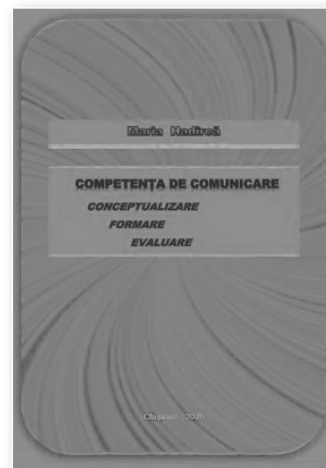
lor practici de proiectare și valorificare a unor „noi educații” în procesul educațional: *educația pentru mass-media, educația pentru sănătate, educația pentru timpul liber, educația pentru toleranță, educația economică*.

Fenomenul integralității, o tematică mai puțin cercetată la noi, dar care este o condiție și un reper solid pentru gândirea pedagogică, își găsește oglindirea în monografia *Educația integrală. Fundamente teoretice și aplicative*, elaborată în cadrul proiectului *Paradigme, metode și tehnici de educație integrală în învățământul general*. Lucrarea reprezintă un punct de sprijin sistematic în pătrunderea și interpretarea esenței integralității și oferă răspunsuri pentru problema *educației integrale*. În monografie sunt incluse concepții, paradigme, strategii de reconsiderare a dimensiunii educative a procesului de învățământ și tratează principalele domenii ale educației formale, informale, nonformale. Autorii monografiei au ținut cont de necesitățile domeniului și s-au referit, prin prisma *concepției educației integrale*, la reactualizarea paradigmei complexității în postmodernitate, la paradigma educației etnoculturale, la problemele educației pe tot parcursul vieții, la modelul constructivist al învățării etc.

În monografiile colective - *Cadrul de referință privind formarea vorbitorului cult de limba română, Strategii pedagogice de formare a vorbitorului cult de limba română* (realizate în proiectul *Strategii pedagogice ale formării vorbitorului cult de limba română din perspectiva educației europene pentru limbă*), sunt examinate documente de politici lingvistice și educative elaborate în plan național și european privind educația lingvistică la nivel școlar, este analizată starea de fapt privind realizarea activității pedagogice de formare a vorbitorului cult de limba română și sunt determinate problemele cu care se confruntă cadrele didactice în activitatea lor; este elaborată baza teoretico-metodologică necesară pentru eficientizarea activității pedagogice de formare a vorbitorului cult de limba română.

Tot în cadrul acestui proiect a fost elaborată și monografia de autor *Competența de comunicare: conceptualizare, formare, evaluare* (2020), care reprezintă, după cum mărturisește însăși autoarea, „rezultatul unei cercetări laborioase, dezvoltate pe parcursul mai multor ani de activitate științifică” și tratează subiectul complex al competenței și al competenței de comunicare. Lucrarea se situează „pe linia de intersecție a cel puțin trei domenii de cercetare: teoria educației, dezvoltarea curriculumului, didactica limbii și literaturii române.” Cercetătoarea examinează evoluția conceptului de competen-

ță, exigențele modelului comunicativ-funcțional de studiere a limbii și literaturii române, argumentează importanța lecturii ca factor de dezvoltare a competenței de comunicare a educaților și de dezvoltare cognitiv-afectivă a lor, explică fenomenul comunicării didactice în calitate de principiu educațional și mecanism pedagogic de formare/dezvoltare transdisciplinară a competențelor de comunicare. Monografia se prezintă ca „un demers academic, de fundamentare teoretică a unor concepte pedagogice aflate încă în dezbatere, cât și unul de mobilizare a practicii educaționale în privința identificării celor mai bune modalități de efici-

entizare a activității pedagogice de formare a personalității elevului din perspectiva competențelor.”

Printre cele peste 100 de publicații ale doamnei Maria Hadîrcă se enumeră o varietate de capitole elaborate în monografiile colective, care vorbesc de la sine despre efortul ei intelectual și despre tematica abordată de către cercetătoare: *Perspectiva axiologică de abordare a educației în schimbare* (2011), *Formarea integrală a personalității în societatea cunoașterii* (2013), *Strategia de reconsiderare a dimensiunii educative a procesului de învățământ* (2015), *Perspectiva europeană și națională asupra formării-dezvoltării competenței de comunicare* (2017), *Strategii pedagogice de formare a vorbitorului cult de limba română* (2018), *Abordarea strategică a activității pedagogice de formare a vorbitorului cult de limba română* (2019), *Condiții pedagogice pentru reconfigurarea procesului actual de învățare* (2020), *Cadrul conceptual privind reconfigurarea procesului de învățare din perspectiva competențelor-cheie* (2021).

Revistele de specialitate, culegerile conferințelor editate în țară, dar și peste hotare, conțin publicații ale doamnei Maria Hadîrcă în care descoperim un spectru foarte bogat de subiecte, abordate din perspective educaționale noi, superioare: perspective inter- și transdisciplinare de formare a competenței de comunicare, tendințe globale în educație și impactul lor asupra dezvoltării învățământului din Republica Moldova, dezvoltarea curriculumului școlar din perspectivă axiologică, referențialul axiologic pentru dezvoltarea curriculumului școlar, perspec-

tiva transdisciplinară de formare a vorbitorului cult de limba română, condițiile pentru formarea-evaluarea transdisciplinară a competenței-cheie de comunicare în limba română, formarea vorbitorului cult de limba română din perspectiva educației europene pentru limbi și ca dimensiune importantă a curriculumului de limba și literatura română, competența de lectură – concept, structură și mediu de formare, abordarea integralizată în educație, post-modernitate și valorile educației, educativul în școală, tendințe pe plan mondial în proiectarea și realizarea evaluării școlare, competențele și miza lor în instruirea și evaluarea autentică, formarea și evaluarea competenței de a argumenta, perspective de abordare a evaluării rezultatelor școlare etc.

Grație abilităților sale excepționale de analiză, de clarviziune generală, a calităților sale manageriale, toate monografiile conceptualizate și coordonate științific de doamna Maria Hadîrcă, studiile sale personale, au o valoare științifică enormă. Ele ajută efectiv la soluționarea problemelor de ordin teoretic și practic ale educației, caracterizându-se prin analize, sinteze, argumente și interpretări logice, adecvate, prin limbaj elevat. Fiind destinate cercetătorilor din domeniu, cadrelor didactice, concepturilor de curriculum, de manuale școlare, inspectorilor școlari, metodiștilor, doctoranzilor, masteranzilor, acestea acoperă multe goluri din literatura de

specialitate proiectând în modernitate ameliorarea calității actului educativ.

Traversând o epocă a incertitudinilor și a snobismului, căutăm cu emoție și nerăbdători modele de existență, piloni de nădejde ai perpetuării noastre culturale și intelectuale. Doamna Maria Hadîrcă se deosebește prin faptul că are curajul să trăiască conform unor principii solide de viață. Este o fire independentă, sigură în ceea ce face, cu o putere de muncă de invidiat. Ea este un vizionar. Fiind foarte atentă la noutățile din societate, cultură, educație, găsește cele mai potrivite cuvinte pentru ideile sale și le oferă cu dărnicie tuturor. Este foarte comunicativă și adoră să lucreze în echipă. Ea scrie și vorbește frumos limba română. Nu se rușinează să învețe pe alții fiind extrem de generoasă în idei. Ea gândește și face, iar în osteneala gândurilor ei se încred mulți. Ea vorbește cu multă chibzuință, dă sfaturi pline de înțelepciune și „pâine, fără să lucreze, ea nu mănâncă”. De aceea, viața ei pentru noi este ca o poveste, iar creația ei de valori intelectuale și de idei este o comoară ce conferă științei pedagogice temeinicie și perenitate.

Veronica BĂLICI,

*doctor în pedagogie, conferențiar cercetător,
Institutul de Științe ale Educației*